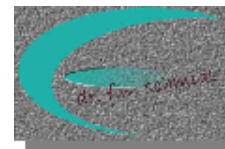

Reacties:
f.schmidt@wxs.nl

Jaargang 13, nr. 1

Histo-visie

Een probleemkind

In nummer 11.4 hebben we de inhoud van één brief al weergegeven. Nu volgt de andere.

Inleiding

In april 1767 werd Theodorus Marcus Exalto d'Almaras geboren. Hij was de zoon van de toenmalige stadssecretaris van Hasselt mr. Aaron Exalto d'Almaras en Hermanna van Ongereren. Zijn moeder stierf toen hij drie jaar oud was. Nadien huwde zijn vader nog drie keer. Alle kinderen uit deze verbintenissen stierven op jonge leeftijd, behalve Anthonia Sophia. Hoewel ook negen jaar jonger dan haar stiefbroer heeft ze hem waarschijnlijk overleefd. Zij overleed op 32 jarige leeftijd. Ze is ook nooit getrouwd geweest. Tot haar dood verzorgde zij haar vader. Drie maanden na haar heen gaan, stierf ook Aaron zelf. Theodorus is hem waarschijnlijk dan al voorgegaan.

Opening van het zwembad

De verloren zoon

Op 22 juli 1790 schrijft

Aaron een brief aan de "Burgemeesteren, Schepenen en de Rade der Stad Hasselt". Hierin vraagt hij toestemming om zijn zoon Theodorus Marcus in Amsterdam te mogen laten opsluiten, opdat hij dan zijn leven kan beteren. Als een vader dat voor zijn kind vraagt, dan moet er heel wat gebeurd zijn. *Altoos heeft hij getragt zijn zoon in alle Eer en Fatsoen op te leiden.* Daartoe heeft hij zijn zoon naar de Latijnse school in Middelburg en daarna naar die te Zutphen [de geboorteplaats van Aaron] gezonden. Helaas had zijn zoon in het leren geen zin. Hij wilde de zee op. Aaron bezorgde hem op de vloot het baantje van adelborst. Maar al na één reis had hij van het varen weer genoeg. In Amsterdam heeft hij toen veel geld verteerd.

Uiteindelijk heeft Aaron hem opnieuw in huis genomen. Om hem daarna weer een baan als cadet te bezorgen bij de cavalerie. Maar wederom was zijn gedrag zodanig geworden, dat men hem heeft menen te moeten ontslaan. Ten tijde dat de

schrijver Hasselt heeft moeten ontvluchten, omdat hij te oranjegezind was, is Theodorus als cadet opgenomen in het regiment van d'Envie. Ook toen is het grote geldverkwisten weer begonnen. Ondanks het feit dat hij door stadhouder Willem V zelfs belast werd met het leiden van een vaandel en hem dus een nieuwe kans geboden werd, kon hij het vele verteren niet achterwege laten. Daar bleef het niet bij. Het gedrag van Theodorus Marcus ging verder. Aaron zwijgt hierover in zijn brief. Heel Hasselt schijnt te weten wat zijn zoon allemaal heeft uitgehaald. Hierover uitwijden heeft dus geen zin. En dus wordt ons het fijne ervan onthouden. Theodorus is blijkbaar echter opnieuw zijn baantje kwijtgeraakt. Nu vreest zijn vader nieuwe ellende. Om dat voor te zijn verzoekt hij -- *niet sonder ontroering* -- toestemming om zijn zoon in een werkhuis te mogen plaatsen.

I

De Volksbond

In de crisisjaren was er één vereniging, die zich het lot van de jongere werkloze aantrok. De Hasselter afdeling van de Volksbond, oorspronkelijk opgericht om het drankmisbruik te bestrijden, ontfermde zij zich over deze groep jongeren. Naast het bevorderen van lichamelijk oefening, organiseerde de bond ook cursussen. In de crisisjaren was het deze instelling die met van een aantal projecten de verveling onder de werkloze jongeren probeerde tegen te gaan.

In 1932 diende het bestuur ervan een verzoek bij het gemeentebestuur in om een groep werkloze jongeren het sportterrein te laten omrasteren. De Raad ging hiermee maar wat graag akkoord. Vanwege deze nieuwe taak werd de jaarlijkse subsidie verhoogd. De zorg en het optreden van de Volksbond pasten prima in de visie van het College, om een niet direct activerende rol te vervullen, maar zich te beperken tot de indirecte rol van subsidieverstrekker.

Dat bleek ook wel toen begin jaren dertig er een roep om een zwembad ontstond. Burgemeester en Wethouders wilden dit overlaten aan een initiatief vanuit de burgerij. Zelf wilden ze het voortouw niet nemen. Ook niet toen in 1934 het socialistische raadslid Van de Berg de

aanleg van het zwembad in de vorm van een werkverschaffingsproject wilde laten uitvoeren. Argumenten als hygiëne en veiligheid van de jeugd konden het College niet vermurwen. Pas in 1937 werd met het voorstel van Van de Berg weer iets gedaan. Het zwembad werd als een mogelijk werkverschaffingsproject aangemerkt. Een jaar later kreeg het plan van de Volksbond de nodige steun en in april 1939 werd met de bouw begonnen. Aan het eind van de zomer van dat jaar waren de plannen eindelijk uitgevoerd. In augustus kon de aan het Zwartewater nabij de haven *de Beer* gelegen zwemgelegenheid geopend worden. De gemeente had het er naar toe leidende pad aangelegd. Aan een tien jaar durend debat was daarmee een einde gekomen.

De Volksbond trok ook bij andere projecten het initiatief naar zich toe. Eind 1934 werd voorgesteld om de jeugd een kleedkamer voor de voetbalvereniging Olympia '28 te laten bouwen. De gemeente was wederom bereid een deel van de kosten op zich te nemen. Onder muzikale begeleiding van Hasselt's Fanfare kon burgemeester Royer het jaar daarop het gebouw op plechtige wijze openen. Daarbij prees hij het bestuur van de Volksbond en de voorzitter ervan Dr. Rappard in het bijzonder. Dr. Van Rappard was de belangrijkste drijvende kracht achter de Volks-

bond. Bij zijn vertrek werd hij niet alleen geroemd als medicus, maar ook als organisator van activiteiten voor de jeugd. Hij werd gewaardeerd voor zijn bemoeienis met de sport en voor zijn inzet voor de bestrijding van de werkloosheid. Zelf was hij een verwoed voetballiefhebber. Hoe geliefd hij was, mag wel worden opgemaakt uit het feit dat men hem op de meest eervolle wijze ontslag verleende. Zijn mildheid, weldadigheid en hulpvaardigheid kenmerkten hem. Zijn vertrek liet niet alleen in de Volksbond een leemte achter, maar ook in de gehele gemeenschap.

Zoals gezegd zette de Volksbond zich ook in voor de kennisontwikkeling van de jeugd. Daarbij ging het met name om praktisch gerichte cursussen. De Volksbond had daar al eerder ervaring mee opgedaan, want de bond beheerde ook de avondvaktekenschool. Midden 1933 begon de bond met het opzetten van een lascursus voor jeugdwerklozen. Gemeente en rijk droegen elk een deel van de kosten. In 1935 werd voor een groot-scheepse aanpak gekozen. Gesterkt door de opvatting dat langdurige jeugdwerkloosheid zou leiden tot demoralisatie, legde het bestuur de Raad een 2.000 gulden kosten project voor. Daarmee wilde men timmer-, metaal- en modelbouw cursussen organiseren. Gelijktijdig wilde men

enkele kleine werkgelegenheidsprojecten opstarten. Bij dit laatste onderdeel wenste men eveneens de werkende jongere een zakgeld van 1,25 toekennen. Het geheel zou worden afgesloten met het vertonen van enige bedrijfsfilms. Ondanks het forse bedrag dat ermee gemoeid was, ging de Raad akkoord met de aanvraag. Ook de culturele vorming van de jeugd werd door de Volksbond ter hand genomen.

Na 1935 wordt de bond nog maar weinig genoemd als het om de bestrijding van de jeugdwerkloosheid ging. Het zwembad vormt daarbij een uitzondering. Had het bestuur bij de jongeren inderdaad te weinig respons ontmoet, zoals raadslid Van de Berg bij de bespreking van het "*Grote Plan*" voorspelde had, of kwam het door het vertrek van de voorzitter? Feit is dat deze instelling op het meest kritische moment de zorg voor een kwetsbare groep op zich heeft willen nemen.

Dokter Rappard [rechts]